

แนวทางการจัดการสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลบางน้ำจืด อำเภอหลังสวน จังหวัดชุมพร

อภิรักษ์ นกขุ่ม¹ อรุณดี เอี่ยมนวนาว² ประจวบ งามดี³
เชษฐ ใจเพชร⁴ ภาวิดา รังษี⁵

วันที่รับบทความ: 6 มิถุนายน 2566

วันแก้ไขบทความ: 23 สิงหาคม 2566

วันที่ตอบรับบทความ: 9 กันยายน 2566

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) รูปแบบการให้บริการด้านสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุ (2) สภาพปัญหาของสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุ และ (3) แนวทางการจัดสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลบางน้ำจืด อำเภอหลังสวน จังหวัดชุมพร การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องและผู้สูงอายุมีอายุ 60 ปีขึ้นไป จำนวน 24 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง ผลการวิจัยพบว่า องค์การบริหารส่วนตำบลบางน้ำจืดได้ให้บริการทั้ง 4 ด้าน เป็นไปตามพระราชบัญญัติสภาพัฒนาการปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2537 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 7) พ.ศ. 2562 ตามมาตรา 66 และพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 มาตรา 16 (6) (10) และ (19) (1) ด้านการแพทย์และสาธารณสุข ได้จัดสรรงบประมาณสนับสนุนในการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุ รวมไปถึงมีเจ้าหน้าที่ไปให้บริการที่บ้าน (2) ด้านการศึกษา จัดให้มีโรงเรียนผู้สูงอายุเพื่อให้เรียนรู้และทำกิจกรรมร่วมกัน รวมทั้งจัดให้มีการศึกษาดูงานนอกพื้นที่ (3) ด้านการประกอบอาชีพ หน่วยงานในพื้นที่เข้ามาฝึกสอนทักษะ เพื่อนำมาประกอบอาชีพเสริมตามสภาพวัยของผู้สูงอายุ (4) ด้านการจ่ายเบี้ยยังชีพ ได้ดำเนินการการจ่ายเบี้ยยังชีพแก่ผู้สูงอายุที่ได้รับการจัดสรรงบประมาณจากภาครัฐ ในส่วนของปัญหา คือ ผู้สูงอายุไม่ค่อยมีเวลา เป็นผู้สูงอายุที่มีภาวะติดเตียง บางคนยังทำอาชีพรับจ้าง และยังคงสำรวจสิทธิในการลงทะเบียนรับเบี้ยยังชีพ แนวทางการแก้ไข สร้างภาคีเครือข่าย จัดทำการสำรวจเพื่อแจ้งสิทธิในการรับเบี้ยยังชีพ และประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับกิจกรรมที่จะดำเนินการ รวมไปถึงการจัดบริการรถรับ-ส่งมาร่วมกิจกรรมต่าง ๆ นอกเหนือจากนี้ผู้สูงอายุยังมีความต้องการในด้านการเกษตร ส่งเสริมเมล็ดพันธุ์พืช ในด้านโภชนาการ ต้องการเจ้าหน้าที่ด้านสาธารณสุขแนะนำเกี่ยวกับการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุที่มีภาวะติดเตียง

คำสำคัญ: แนวทางการจัดการ; สวัสดิการผู้สูงอายุ; องค์การบริหารส่วนตำบลบางน้ำจืด

ประเภทบทความ: บทความวิจัย

^{1,2,3} หลักสูตรรัฐศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการเมืองและการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยแม่โจ้-ชุมพร

ตำบลละแม อำเภอละแม จังหวัดชุมพร 86170, ประเทศไทย

^{4,5} หลักสูตรการเมืองและการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยแม่โจ้-ชุมพร

ผู้รับผิดชอบบทความ อีเมล: chast007jaiphet@gmail.com

Social Welfare Management Guidelines of the Elders in Bang Nam Chued Subdistrict Administrative Organization, Lang Suan District, Chumphon Province

Apirak Nokkhum¹ Onrudee Iemnawa² Prachuab Ngamdi³
Chast Jaiphet⁴ Pawida Rungsee⁵

Received: June 6, 2023

Revised: August 23, 2023

Accepted: September 9, 2023

Abstract

This research article aims to study (1) the social welfare service model of the elderly, (2) the problems of social welfare of the elderly, and (3) the approaches of social welfare management of the elderly in Bang Nam Chued Subdistrict Administrative Organization, Lang Suan district, Chumphon province. This research is qualitative research. The sample group consisted of relevant officers and 24 elderly aged 60 years. The research tools were semi-structured interview. Findings are as follows: Bang Nam Chued Subdistrict Administrative Organization provided services in all 4 areas. In accordance with Tambon Council and Tambon Administrative Authority Act, B.E. 2562, (7th revised edition), Section 66 and Act Prescribing Plans and Procedures for Distribution to Local Administrative Organizations, B.E. 2542, Section 16 (6), (10) and (19). (1) Medical and Public Health: budgets is divide to support the elderly health care. Including having staff to provide services at home. (2) Education: Organize a school for the elderly to learn and do activities together. Including providing study visits outside the area. (3) Occupational: Local agencies come to teach skills. To take on extra occupations according to the age of the elderly. (4) Payment of living allowances: has implemented the payment of allowances to the elderly that have been allocated from the government budget. The problem is most of the elderly people cannot afford the time. Some of them are bedridden. Some are in employment, and some miss out the right for the allowance caused by the lack of an extensive survey. To suggest solution guidelines, create a network, conduct a survey to inform the right to receive a pension and public relations about upcoming events. Transportation is also arranged for the elderly to travel to a service area. In addition, the elderly need help in Agriculture and Nutrition. Finally, they need public health officials to advise on caring for the bedridden elderly.

Keywords: Management Guidelines; Social Welfare for Elderly People;
Bang Nam Chued Subdistrict Administrative Organization

Type of Article: Research Article

^{1,2,3}Bachelor of Political Science Program in Politics and Local Governance, Maejo University at Chumphon
Lamae, Chumphon 86170, Thailand

^{4,5}Politics and Local Governance Program, Maejo University at Chumphon
Corresponding Author Email: chast007jaiphet@gmail.com

บทนำ

การกระจายอำนาจสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนับเป็นการเปิดให้โอกาสประชาชนเข้ามีส่วนร่วม ซึ่งในการบริหารงบประมาณที่ท้องถิ่นได้รับจัดสรรและการจัดการงบประมาณจากส่วนกลางสู่ท้องถิ่นที่ผ่านมา ยังไม่สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่นที่มีมากกว่างบประมาณที่ได้รับจัดสรร โดยแนวทางการถ่ายโอนภารกิจของรัฐให้แก่ท้องถิ่นได้มีการกำหนดความหมายของภารกิจที่ถ่ายโอน และหลักการทั่วไปในการถ่ายโอนภารกิจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ประกอบไปด้วยหลักการทั่วไป 18 ข้อ รวมทั้งได้กำหนดกลุ่มภารกิจที่จะต้องถ่ายโอน จำนวน 6 ด้าน ซึ่งได้แก่ ด้านโครงสร้างพื้นฐาน ด้านงานส่งเสริมคุณภาพชีวิต ด้านการจัดระเบียบชุมชนสังคมและการรักษาความสงบเรียบร้อย ด้านการวางแผนการธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และด้านศิลปวัฒนธรรมจารีตประเพณีและภูมิปัญญาท้องถิ่น (สมพล นະวะกะ, 2555 หน้า 1)

นอกจากนั้น รัฐได้ให้ความสำคัญกับผู้สูงอายุโดยได้มีการตรากฎหมายให้องค์การบริหารส่วนตำบลมีอำนาจและหน้าที่ในการจัดระบบการบริการสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นของตนเอง และกำหนดให้การสังคมสงเคราะห์และการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ โดยให้องค์การบริหารส่วนตำบลมีอำนาจและหน้าที่ในการจัดระบบการบริการสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่น ซึ่งเป็นอำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญที่ได้บัญญัติสิทธิของผู้สูงอายุไว้ว่า บุคคลซึ่งมีอายุเกิน 60 ปีบริบูรณ์ และรายได้ไม่เพียงพอแก่การยังชีพมีสิทธิได้รับสวัสดิการ สิ่งอำนวยความสะดวก และช่วยเหลือ (นันทนา อยู่สบาย, 2557 หน้า 2)

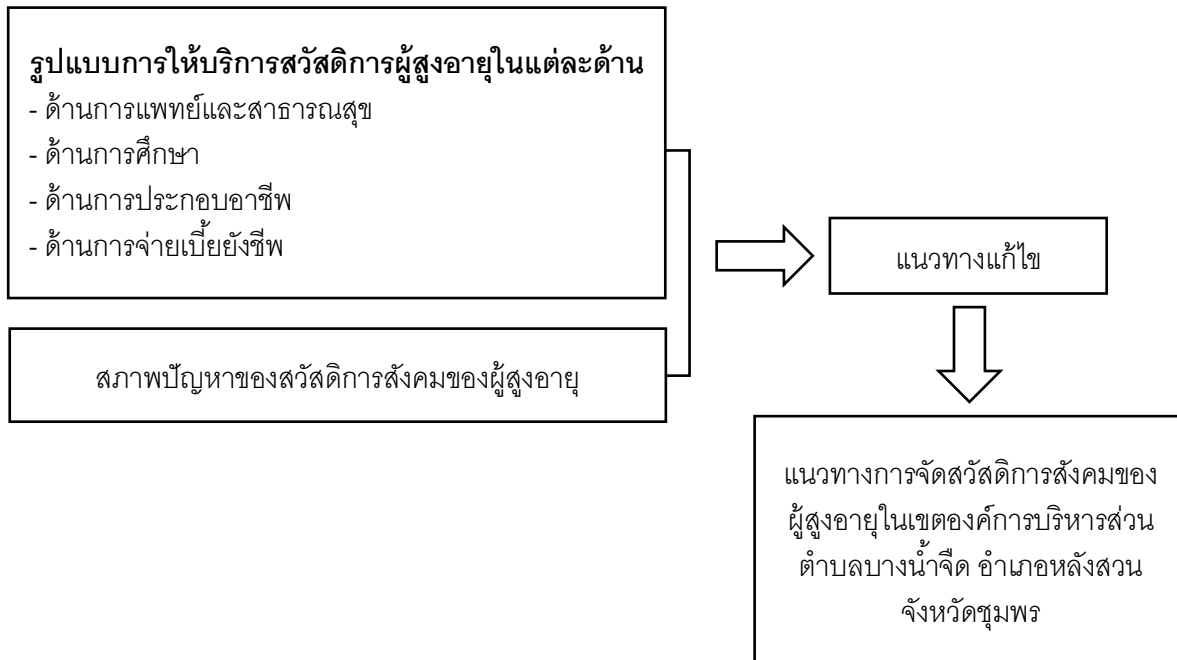
สวัสดิการสังคม คือ ระบบบริการพื้นฐานที่มุ่งให้ความช่วยเหลือแก่คนในสังคมด้านต่าง ๆ ได้แก่ ด้านสุขภาพอนามัย ด้านนันทนาการ/กิจกรรมชุมชน ด้านความมั่นคงของรายได้ ด้านที่พักอาศัย และด้านความปลอดภัยในชีวิต โดยให้การช่วยเหลือในรูปแบบของเงิน สิ่งของการดูแล และการให้บริการ ซึ่งภาครัฐจะต้องอาศัยความร่วมมือจากภาคเอกชนและภาคสังคมในการกำหนดแนวทางการจัดสวัสดิการสังคม เพื่อเป็นประโยชน์ต่อสาธารณะ ตอบสนองความต้องการของส่วนรวม และเกิดความเสมอภาค ความต่อเนื่อง และความโปร่งใสในการให้บริการ ทั้งนี้ แม้ผู้สูงอายุจะเป็นวัยที่มีความต้องการแตกต่างจากวัยอื่น ๆ แต่ผู้สูงอายุก็เป็นส่วนหนึ่งของสังคม จึงมีสิทธิได้รับการบริการจากการจัดสวัสดิการสังคมเช่นเดียวกับวัยอื่น ๆ เช่นกัน (ศุภวดี ภาษิตานนท์, 2560, หน้า 26)

ดังนั้น ผู้วิจัยได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลบางน้ำจืด อำเภอหลังสวน จังหวัดชุมพร จึงได้ศึกษาแนวทางการจัดการสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลบางน้ำจืด อำเภอหลังสวน จังหวัดชุมพร เพื่อวางแผนปรับปรุงแนวทางการจัดการแก้ปัญหาสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุให้เหมาะสมสอดคล้องกับความต้องการของผู้สูงอายุ ซึ่งจะส่งผลต่อการกำหนดนโยบายและแผนงานสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุที่เหมาะสมในระยะยาว ตลอดจนทำให้ผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นเป็นพลังสำคัญของประเทศต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษารูปแบบการให้บริการด้านสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลบางน้ำจืด อำเภอหลังสวน จังหวัดชุมพร
2. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาของสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลบางน้ำจืด อำเภอหลังสวน จังหวัดชุมพร
3. เพื่อศึกษาแนวทางการจัดสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลบางน้ำจืด อำเภอหลังสวน จังหวัดชุมพร

กรอบแนวความคิดในการวิจัย

ภาพ 1 กรอบแนวความคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

1. การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative research)
2. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (key informants) จำนวน 24 คน ได้แก่ เจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบลบางน้ำจืด จำนวน 4 คน และผู้สูงอายุในแต่ละช่วงวัย ๆ ละ 5 คน ประกอบด้วย (1) ช่วงวัย 60-70 ปี (2) ช่วงวัย 71-80 ปี (3) ช่วงวัย 81-90 ปี และ (4) ช่วงวัย 91 ปีขึ้นไป รวมจำนวน 20 คน การเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญผู้วิจัยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (purposive sampling) โดยใช้การเป็นบุคคลที่รู้จักและเคารพนับถือในชุมชนเป็นเกณฑ์ในการพิจารณาคัดเลือก
3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (semi-structured interview) ที่มีโครงสร้างข้อคำถามมาจากวัตถุประสงค์การวิจัยแต่ละข้อที่เกี่ยวข้องกับสวัสดิการผู้สูงอายุ และแบบจดบันทึกการสังเกตขณะเก็บข้อมูลในชุมชน
4. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยทำการเก็บข้อมูลระหว่างเดือนเมษายน ถึงเดือนมิถุนายน พ.ศ. 2565 โดยรวบรวมข้อมูลจากเอกสารวิชาการ วิทยานิพนธ์ รายงานการวิจัยที่เกี่ยวข้อง และรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ที่ผู้วิจัยสัมภาษณ์ด้วยตนเอง ด้วยวิธีการจดบันทึกและขออนุญาตบันทึกเสียงสัมภาษณ์ สังเกตแบบไม่มีส่วนร่วมภายในชุมชน รวมถึงลักษณะของการดำเนินชีวิตประจำวัน
5. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการสังเคราะห์เอกสาร การสัมภาษณ์เชิงลึก การสังเกต และแบบบันทึกข้อมูล มาตรวจสอบความถูกต้อง ความสมบูรณ์ ความเชื่อถือได้ จัดหมวดหมู่แยกประเภท และสรุปข้อค้นพบ เพื่อนำข้อมูลที่ได้อาวิเคราะห์โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis)

ผลการวิจัย

จากการศึกษาแนวทางการจัดการสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลบางน้ำจืด อำเภอหลังสวน จังหวัดชุมพร พบว่า

1. รูปแบบการให้บริการด้านสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลบางน้ำจืด อำเภอหลังสวน จังหวัดชุมพร

การให้บริการสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุขององค์การบริหารส่วนตำบลบางน้ำจืด อำเภอหลังสวน จังหวัดชุมพร เป็นไปตามนโยบายของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นและคณะผู้บริหารทั้ง 4 ด้าน ทั้งนี้ ต้องดำเนินการภายใต้พระราชบัญญัติสภาพัฒนาการปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2537 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 7) พ.ศ. 2562 มาตรา 66 องค์การบริหารส่วนตำบลมีอำนาจหน้าที่ในการพัฒนาตำบลทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม และมาตรา 67 (6) ส่งเสริมพัฒนาสตรี เด็ก เยาวชน ผู้สูงอายุ และผู้พิการ รวมถึงพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 มาตรา 16 (19) การสาธารณสุข การอนามัยครอบครัว และการรักษาพยาบาล มาตรา 30 กำหนดให้ดำเนินการถ่ายโอนภารกิจการให้บริการสาธารณะที่รัฐดำเนินการอยู่ให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และส่งเสริมให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นหน่วยงานหลักในการจัดทำบริการสาธารณะ ทั้งนี้ จะต้องคำนึงถึงคุณภาพในการให้บริการที่ประชาชนจะได้รับโดยให้เป็นไปตามความพร้อม ความจำเป็น และความต้องการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งทางองค์การบริหารส่วนตำบลบางน้ำจืดได้ให้บริการ ดังนี้

1.1 ด้านการแพทย์และสาธารณสุข องค์การบริหารส่วนตำบลบางน้ำจืดได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากสำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ สำหรับการบริหารจัดการกองทุนหลักประกันสุขภาพองค์การบริหารส่วนตำบลบางน้ำจืด โดยองค์การบริหารส่วนตำบลบางน้ำจืดได้ตั้งงบประมาณสมทบกองทุนหลักประกันสุขภาพองค์การบริหารส่วนตำบลบางน้ำจืด ด้วยอัตราค่าสมทบเงินตามข้อ 8 แห่งประกาศคณะกรรมการหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ เรื่อง หลักเกณฑ์เพื่อสนับสนุนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดำเนินงานและบริหารจัดการระบบหลักประกันสุขภาพในระดับท้องถิ่นหรือพื้นที่ พ.ศ. 2561 เพื่อสนับสนุนงบประมาณให้แก่หน่วยบริการ กลุ่ม องค์กรประชาชน และหน่วยงานต่าง ๆ ที่ขอรับการสนับสนุนงบประมาณในการสร้างเสริมสุขภาพ การป้องกันโรค ให้แก่กลุ่มผู้สูงอายุ ซึ่งสอดคล้องกับผู้ให้สัมภาษณ์ที่กล่าวว่า

“ได้จัดส่งนักบริบาลท้องถิ่นเข้าไปดูแล ให้คำแนะนำและพูดคุยคลายอารมณ์ให้ผู้สูงอายุรู้สึกตนเองมีความต้องการที่จะร่วมกิจกรรมกับผู้อื่นและสนับสนุนงบประมาณจากกองทุนหลักประกันสุขภาพตำบลบางน้ำจืดเพื่อดูแลผู้สูงอายุที่ป่วยเรื้อรังและคัดกรองผู้สูงอายุที่มีภาวะความเสี่ยงต่อโรคเรื้อรัง”

1.2 ด้านการศึกษา องค์การบริหารส่วนตำบลบางน้ำจืดได้มีการจัดตั้งโรงเรียนผู้สูงอายุในพื้นที่ เพื่อให้ผู้สูงอายุได้เรียนรู้ ผูกพัน ทักษะ และทำกิจกรรมร่วมกัน เพื่อให้เห็นคุณค่าและความสำคัญของตนเอง โดยมีหน่วยงานที่รับผิดชอบเข้ามาฝึกสอนทักษะต่าง ๆ เพื่อพัฒนาศักยภาพของผู้สูงอายุ โดยนำนักเรียนผู้สูงอายุไปศึกษานอกห้องเรียนจากสถานที่จริงของเทศบาลหรือองค์การบริหารส่วนตำบลอื่น ๆ เพื่อนำมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ

1.3 ด้านการประกอบอาชีพ ได้มีการจัดกิจกรรมฝึกอบรมทักษะทางอาชีพในด้านต่าง ๆ ที่ผู้สูงอายุสนใจ ไม่ว่าจะเป็นอาชีพด้านการเกษตร อาชีพด้านการเย็บปักถักร้อย เป็นต้น เป็นการฝึกฝีมือและบริหารสมอง ลดปัญหาความเครียดในผู้สูงอายุ และยังส่งเสริมให้ประกอบอาชีพ สร้างรายได้ให้กับครอบครัวอีกรูปแบบหนึ่ง ซึ่งบางส่วนยังสามารถนำไปประยุกต์ใช้กับอาชีพหลักได้อีกด้วย ซึ่งสอดคล้องกับผู้ให้สัมภาษณ์ที่กล่าวว่า

“ตอนที่เข้าโรงเรียนผู้สูงอายุก็มีหน่วยงานเข้ามาสอนงานฝีมือ ก็ได้สอนหลาย ๆ อย่าง ฝึกหัดให้ทำถุงหอมก็สามารถนำไปไว้ในตู้ผ้า ในรถยนต์ สามารถช่วยดับกลิ่นได้ การทำดอกไม้จันทน์ ทำน้ำสมุนไพร”

1.4 ด้านเบี้ยยังชีพ องค์การบริหารส่วนตำบลบางน้ำจืดได้ดำเนินการจ่ายเงินเบี้ยยังชีพเข้าบัญชีผู้สูงอายุเป็นประจำทุกเดือน ตามงบประมาณที่ได้รับจัดสรรจากภาครัฐ โดยการเปิดให้มีการลงทะเบียนเพื่อขอรับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุเป็นประจำทุกปี เจ้าหน้าที่นำข้อมูลบันทึกลงในระบบสารสนเทศฯ เพื่อเชื่อมต่อไปยังกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นและ

กรมบัญชีกลางเพื่อดำเนินการเบิกจ่ายเบี้ยยังชีพให้แก่ผู้มีสิทธิฯ ภายวันที่ 10 ของทุกเดือน ซึ่งสอดคล้องกับผู้ให้สัมภาษณ์ที่กล่าวว่า

“ได้รับเงินเบี้ยยังชีพ ทางองค์การบริหารส่วนตำบลบางน้ำจืดได้ออนเงินเข้าบัญชีให้ตรงทุกเดือนตามวันที่ที่ได้แจ้งไว้ตอนเข้าร่วมประชุมหมู่บ้าน โดยส่วนตัวจะไปเบิกถอนสองถึงสามเดือนครั้ง เพราะจะได้ไม่เสียเวลาในการเดินทางไปเบิกจ่าย”

2. สภาพปัญหาของสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลบางน้ำจืด อำเภอหลังสวน จังหวัดชุมพร

จากการสัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้องและตัวแทนของผู้สูงอายุ พบว่า สภาพปัญหาของสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลบางน้ำจืด ด้านการแพทย์และสาธารณสุข ส่วนใหญ่ผู้สูงอายุจะเป็นผู้ป่วยติดเตียงและเดินทางไม่สะดวก รวมไปถึงงบประมาณในการจัดการบริหารจัดการไม่เพียงพอ ซึ่งจะต้องดำเนินการภายใต้ข้อระเบียบบังคับ/ตามกฎหมาย และที่สำคัญยังขาดบุคลากรที่มีความรู้เกี่ยวกับการดูแลสูงอายุโดยตรงในการให้คำแนะนำอย่างถูกต้อง

ในด้านการศึกษา ปัญหาที่เกิดขึ้นส่วนใหญ่ผู้สูงอายุไม่มีเวลาในการเข้าโรงเรียน รวมไปถึงผู้สูงอายุบางคนยังประกอบอาชีพรับจ้าง และผู้สูงอายุในบางรายไม่เห็นความสำคัญด้านการศึกษา ยังยึดติดกับแนวความคิดของตนเอง ไม่ยอมรับความเปลี่ยนแปลงของสังคมปัจจุบัน ซึ่งสอดคล้องกับผู้ให้สัมภาษณ์ที่กล่าวว่า

“ทาง อบต. เปิดโรงเรียนผู้สูงอายุหลายปีแล้ว แต่ไม่มีโอกาสได้เข้าร่วมเพราะบางที่ไม่ค่อยว่าง ไม่มีเวลา แต่ทราบมาว่ามีกิจกรรมหลากหลายเพราะตนเองได้มีโอกาสพบปะพูดคุยกับเพื่อน ๆ ผู้สูงอายุอยู่บ่อย ๆ”

ในส่วนของการประกอบอาชีพ ปัญหาที่เจอผู้สูงอายุส่วนใหญ่ไม่ค่อยมีเวลาเข้าร่วมกิจกรรม รวมไปถึงผู้สูงอายุในช่วง 80-90 ปี บางรายป่วยติดเตียงไม่สามารถเดินทางมาเข้าร่วมกิจกรรมได้ ซึ่งผู้สูงอายุส่วนใหญ่ยังใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ไม่เป็นในฝึกอบรมทำกิจกรรม และด้านเบี้ยยังชีพ ปัญหาที่เกิดขึ้นผู้สูงอายุบางรายไม่สามารถมาลงทะเบียนรับบริการได้ และบางรายก็ไม่ทราบสิทธิของตนเองในการรับเบี้ยยังชีพ อีกทั้งการจัดสรรงบประมาณที่แจกจ่ายให้กับผู้สูงอายุแต่ละช่วงวัยไม่เพียงพอกับค่าครองชีพที่สูงขึ้นกับสภาพเศรษฐกิจในปัจจุบันทำให้ผู้สูงอายุยังต้องการขอเพิ่มเบี้ยยังชีพให้มากขึ้น และให้เพียงพอต่อความต้องการ ซึ่งสอดคล้องกับผู้ให้สัมภาษณ์ที่กล่าวว่า

“ปัจจุบันค่าครองชีพเริ่มสูงขึ้น แต่เบี้ยยังชีพยังคงเท่าเดิม ต้องการให้เพิ่มเงินอีก เพราะจะได้บรรเทาภาระค่าใช้จ่ายลงบ้าง ต้องเลี้ยงหลาน ๆ ที่ยังเล็กอยู่จึงลำบากหน่อย”

3. แนวทางการจัดสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลบางน้ำจืด อำเภอหลังสวน จังหวัดชุมพร

องค์การบริหารส่วนตำบลบางน้ำจืดได้มีแนวทางในการแก้ไข โดยในด้านการแพทย์ มีการสนับสนุนงบประมาณของ สปสช. และให้เจ้าหน้าที่ อสม. เข้าไปเยี่ยมผู้สูงอายุที่บ้าน โดยขอความร่วมมือจากหน่วยงานสาธารณสุขและขอสมทบงบประมาณเพิ่มเติมจากงบประมาณที่ได้รับจาก สปสช. โดยศึกษาข้อระเบียบบังคับ/ตามกฎหมายให้ชัดเจน และส่งเจ้าหน้าที่ไปอบรมเพื่อเพิ่มเติมความรู้เกี่ยวกับการดูแลผู้สูงอายุให้มากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับผู้ให้สัมภาษณ์ที่กล่าวว่า

“เนื่องจากกลุ่มผู้สูงอายุในอนาคตมีแนวโน้มที่จะเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ จึงจำเป็นที่จะต้องสร้างภาคีเครือข่ายทั้งในพื้นที่และนอกพื้นที่ในการดำเนินการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุในอนาคต ซึ่งในอนาคตผู้สูงอายุเพิ่มขึ้น และจะต้องมีการวางแผนเกี่ยวกับจัดหารงบประมาณในการจัดซื้ออุปกรณ์การแพทย์ เช่น เตียง รถเข็น”

ในส่วนของการศึกษา ได้ทำการประชาสัมพันธ์ เชิญชวนให้ผู้สูงอายุได้เข้าร่วมกิจกรรม ฝึกอบรมตามความต้องการของผู้สูงอายุ และได้เชิญหน่วยงานภายนอกเข้ามาช่วยเหลือในด้านขององค์ความรู้ต่าง ๆ เพื่อให้ผู้สูงอายุได้มีความรู้ที่มากขึ้น รวมทั้งเป็นการเปิดโอกาสให้พบปะมากขึ้น ในส่วนของการประกอบอาชีพ ได้มีการจัดให้มีการฝึกอบรมด้านอาชีพต่าง ๆ ให้เหมาะสมตามวัย และเน้นการใช้วัสดุในท้องถิ่นนำมาสร้างเป็นอาชีพเสริม รวมทั้งการเปิดช่องทางการ

ประชาสัมพันธ์ผลิตภัณฑ์เพื่อให้ผู้สูงอายุมีรายได้เพิ่มขึ้น ซึ่งทั้งนี้ทางองค์การบริหารส่วนตำบลบางน้ำจืดได้มีการจัดรถรับ-ส่ง เพื่อให้บริการแก่ผู้สูงอายุที่จะเข้ามาร่วมทำกิจกรรมดังกล่าว ซึ่งสอดคล้องกับผู้ที่สัมภาษณ์ที่กล่าวว่า

“จัดให้มีบริการรถรับ-ส่งสำหรับนักเรียนโรงเรียนผู้สูงอายุมาทำกิจกรรม และรับ-ส่งผู้สูงอายุไปรักษาที่โรงพยาบาลในพื้นที่”

ด้านเบี้ยยังชีพ ทางองค์การบริหารส่วนตำบลบางน้ำจืด จะจัดส่งเจ้าหน้าที่เข้าไปทำการสำรวจตรวจสอบสิทธิ และประชาสัมพันธ์แจ้งสิทธิแก่ผู้สูงอายุในการรับเบี้ยยังชีพ โดยเฉพาะผู้สูงอายุที่ป่วยติดเตียงที่ไม่สามารถเดินทางมาแจ้งเองได้ จะได้ทำการขึ้นทะเบียนให้เพื่อได้รับสิทธิอย่างทั่วถึง

จากเนื้อหาที่กล่าวมาผู้วิจัยสามารถสรุปแนวทางในการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุขององค์การบริหารส่วนตำบลบางน้ำจืด อำเภอหลังสวน จังหวัดชุมพร (ดูตาราง 1)

ตาราง 1

สรุปแนวทางการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุขององค์การบริหารส่วนตำบลบางน้ำจืด

สวัสดิการในแต่ละด้าน	แนวทางการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุขององค์การบริหารส่วนตำบลบางน้ำจืด
1. ด้านการแพทย์และสาธารณสุข	- สนับสนุนเงินงบประมาณของ สปสช. - จัดส่งให้ อสม. ไปเยี่ยมผู้สูงอายุที่บ้าน - ศึกษาข้อระเบียบ/กฎหมายให้ชัดเจน - ส่งเจ้าหน้าที่ไปรับการฝึกอบรมเพิ่มเติม - ขอความร่วมมือจากหน่วยงานสาธารณสุข
2. ด้านการศึกษา	- สร้างความเข้าใจกับผู้สูงอายุ - ขอรับการสนับสนุนงบประมาณ/เจ้าหน้าที่จากหน่วยงานอื่น - ขอรับการสนับสนุนจากภาคีเครือข่าย - จัดรถบริการรับ-ส่งนักเรียนผู้สูงอายุ - การขอความร่วมมือจากมหาวิทยาลัยช่วยจัดทำหลักสูตร
3. ด้านการประกอบอาชีพ	- ประสานกับหน่วยงานต่าง ๆ เข้ามาร่วมในการจัดกิจกรรม - การจัดตั้งงบประมาณรองรับไว้ในแต่ละปีงบประมาณ - ขอสนับสนุนวิทยากรจากหน่วยงานต่าง ๆ - การประชาสัมพันธ์ผ่านผู้นำชุมชนและทางช่องทางออนไลน์
4. ด้านเบี้ยยังชีพ	- สำรวจผู้สูงอายุตามสิทธิที่ได้รับในแต่ละปี - ประชาสัมพันธ์ตามบ้านเรือน - ฝึกอบรมด้านอาชีพเพื่อให้มีรายได้เสริม - การสำรวจข้อมูลผู้สูงอายุที่ยากจนเพื่อขอรับเงินสงเคราะห์จากหน่วยงาน พม. - การให้คำแนะนำเกี่ยวกับกองทุนผู้สูงอายุ เพื่อนำมาลงทุนในการประกอบอาชีพ

นอกจากนั้น ผู้สูงอายุยังมีความต้องการในด้านการเกษตร คือ ความต้องการให้องค์การบริหารส่วนตำบลบางน้ำจืด ส่งเสริมเมล็ดพันธุ์พืชในการเพาะปลูกทำการเกษตรเพื่อลดต้นทุนในการผลิต และมีการจัดฝึกอบรมให้ความรู้ โดยผู้เชี่ยวชาญมาให้คำแนะนำในการทำการเกษตรเพื่อประกอบอาชีพสร้างรายได้เสริม ในส่วนของ การดูแลสุขภาพด้านโภชนาการผู้สูงอายุ

บางรายมีความต้องการให้เจ้าหน้าที่มาดูแลและคอยให้คำแนะนำในเรื่องการดูแลสุขภาพที่บ้าน เนื่องจากผู้สูงอายุบางรายป่วยติดเตียงไม่สามารถเดินทางมารับการรักษาสุขภาพที่โรงพยาบาลได้ และอยากให้มีการเพิ่มเบี้ยยังชีพให้มากขึ้นเพื่อให้สอดคล้องกับค่าครองชีพที่สูงขึ้นในปัจจุบัน ซึ่งส่งผลให้ผู้สูงอายุมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น

การอภิปรายผล

ในการจัดการบริการสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลบางน้ำจืด อำเภอหลังสวน จังหวัดชุมพร เป็นไปตามนโยบายของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นและคณะผู้บริหาร รวมถึงพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 มาตรา 30 กำหนดให้ดำเนินการถ่ายโอนภารกิจภารกิจให้บริการสาธารณะที่รัฐดำเนินการอยู่ให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และส่งเสริมให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นหน่วยงานหลักในการจัดทำบริการสาธารณะ สอดคล้องกับ รณิดา มนต์ขลัง, ภักดี โพธิ์สิงห์ และสัญญา เคนาภูมิ (2559) ได้กล่าวว่า นโยบายสาธารณะเป็นผลผลิตจากระบบการเมืองโดยฝ่ายการเมืองจะต้องกำหนดนโยบายสาธารณะให้สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองในประเทศของตนเอง ซึ่งนโยบายการพัฒนาการจัดบริการสุขภาพผู้สูงอายุได้กลายเป็นวาระสำคัญแห่งนโยบายขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในด้านการแพทย์และสาธารณสุข ทางองค์การบริหารส่วนตำบลบางน้ำจืด ได้จัดสรรงบประมาณบางส่วนเพื่อสนับสนุนให้แก่หน่วยงานต่าง ๆ ในการดูแลสุขภาพแก่ผู้สูงอายุ มีเจ้าหน้าที่ไปให้คำปรึกษา และให้คำแนะนำในการดูแลสุขภาพ สอดคล้องกับ สราวุธ เสงี่ยม และอนุวัฒน์ วิจิเงิน (2561) ที่กล่าวว่า อิทธิพลของปัจจัยการให้บริการทางการแพทย์และสาธารณสุข 4 ด้าน ได้แก่ ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกด้านกระบวนการขั้นตอนการให้บริการ ด้านเจ้าหน้าที่บุคลากรผู้ให้บริการ และด้านช่องทางการให้บริการสูงขึ้นทำให้คุณภาพชีวิตผู้สูงอายุสูงขึ้น แต่สภาพปัญหาสวัสดิการด้านการแพทย์ ยังมีผู้สูงอายุบางรายป่วยติดเตียง อีกทั้งไม่สะดวกในการเดินทาง จึงมีการจัดให้เจ้าหน้าที่ อสม. เข้าไปดูแลผู้สูงอายุที่บ้าน ด้านการศึกษาจัดให้มีโรงเรียนผู้สูงอายุเพื่อให้เรียนรู้และทำกิจกรรมร่วมกัน โดยมีหน่วยงานในพื้นที่เข้ามาฝึกสอนทักษะต่าง ๆ รวมทั้งมีการศึกษาดูงานนอกพื้นที่ เพื่อนำมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาคุณภาพชีวิต อีกทั้งส่งเสริมในด้านความสัมพันธ์ทางสังคมของผู้สูงอายุมีความสัมพันธ์ที่ดีขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎี ERG ของ Alderfer (1969) ที่กล่าวว่า ความต้องการมีความสัมพันธ์ทางสังคม เป็นการปฏิสัมพันธ์กันในสังคมที่เกี่ยวกับ อารมณ์ ความรัก เพื่อนร่วมงาน การเคารพนับถือ การยอมรับจากคนรอบตัว แต่สภาพปัญหาโดยรวมผู้สูงอายุไม่มีเวลาในการเข้าโรงเรียนผู้สูงอายุ และฝึกอบรมประกอบอาชีพ โดยผู้สูงอายุบางรายมีอาชีพรับจ้าง ซึ่งทางองค์การบริหารส่วนตำบลบางน้ำจืดได้ทำการประชาสัมพันธ์เชิญชวนให้ผู้สูงอายุผู้สนใจเข้าร่วมกิจกรรมดังกล่าว ส่วนในด้านเบี้ยยังชีพทางองค์การบริหารส่วนตำบลบางน้ำจืดได้ดำเนินการจ่ายเบี้ยยังชีพที่ได้รับการจัดสรรจากภาครัฐของวันที่ 10 ของทุกเดือน ซึ่งผู้สูงอายุต้องการเพิ่มเบี้ยยังชีพเพิ่มขึ้นจากเดิมให้มากขึ้น แต่ผู้สูงอายุบางรายไม่สามารถมาลงทะเบียนได้ และไม่ทราบสิทธิของตนเอง ทางองค์การบริหารส่วนตำบลบางน้ำจืดได้มีการจัดทำสำรวจ และประชาสัมพันธ์แจ้งสิทธิในการรับเบี้ยยังชีพโดยทั่วถึงกัน

สำหรับแนวทางในการจัดสวัสดิการของผู้สูงอายุ องค์การบริหารส่วนตำบลบางน้ำจืดได้วางแผนในการสร้างภาคีเครือข่ายกับหน่วยงานที่สามารถเข้ามาช่วยเหลือด้านการจัดสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุของตำบลในอนาคต ซึ่งสอดคล้องกับ ระพีพรรณ คำหอม (2557) ที่ว่า การมีส่วนร่วมของคนในสังคมทุกระดับ (participation) ซึ่งการบริการสวัสดิการสังคมจำเป็นต้องตระหนักถึงหลักการมีส่วนร่วมของคนทุกคนในสังคม เพราะบริการสวัสดิการสังคมเป็นบริการที่เกี่ยวข้องกับคนในสังคมตั้งแต่เกิดจนตาย เพราะฉะนั้นจำเป็นต้องเปิดโอกาสให้คนทุกกลุ่มทุกระดับที่เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมในทุกขั้นตอน และทางองค์การบริหารส่วนตำบลบางน้ำจืดยังได้จัดทำของบประมาณเพื่อนำมาใช้ในการบริหารจัดการการช่วยเหลือกลุ่มผู้สูงอายุให้ดำเนินการไปอย่างต่อเนื่อง ซึ่งมีแนวโน้มที่ผู้สูงอายุที่จะเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ จึงจำเป็นที่จะต้องสร้างภาคีเครือข่ายทั้งในพื้นที่และนอกพื้นที่ในการดำเนินการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุในอนาคต

นอกจากนี้ ผู้สูงอายุยังมีความต้องการในด้านความรู้ด้านการเกษตรในการทำปศุสัตว์ รวมไปถึงมีความต้องการเมล็ดพันธุ์ในการเพาะปลูกเพื่อเป็นการลดต้นทุน ส่วนด้านสุขภาพและโภชนาการ ผู้สูงอายุยังมีความต้องการให้เจ้าหน้าที่

เข้ามาดูแลสุขภาพที่บ้านและแนะนำการดูแลสุขภาพ ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีความต้องการของ Maslow (1970) ที่ต้องการความมั่นคงปลอดภัย (safety needs) ซึ่งเป็นความต้องการที่จะเกิดขึ้นหลังจากที่ความต้องการทางร่างกายได้รับการตอบสนองจนเป็นที่พอใจแล้ว รวมถึงความมั่นคงปลอดภัยส่วนบุคคล สุขภาพและความเป็นอยู่ และเนื่องจากผู้สูงอายุบางรายเป็นผู้ป่วยติดเตียง และไม่สามารถเดินทางมาโรงพยาบาลได้ ทางองค์การบริหารส่วนตำบลบางน้ำจืดได้มีแนวทางแก้ไข ปัญหา โดยจัดงบประมาณสนับสนุนรถรับ-ส่งเพื่อเข้าไปดูแล และในส่วนด้านเบี้ยยังชีพ ผู้สูงอายุอยากให้มีการเพิ่มเบี้ยยังชีพให้มากขึ้นเพื่อให้สอดคล้องกับค่าครองชีพที่สูงขึ้นในปัจจุบัน อันจะส่งผลให้ผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

ข้อเสนอแนะ

1. หน่วยงานที่รับผิดชอบ ควรมีการวางแผนการพัฒนาคุณภาพของผู้สูงอายุอย่างเหมาะสมเพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้สูงอายุ และจัดสรรงบประมาณในด้านต่าง ๆ รวมไปถึงการให้บริการรับ-ส่งผู้สูงอายุเพื่อความสะดวกในการเดินทางไปรับบริการด้านสุขภาพที่โรงพยาบาล และไปโรงเรียนผู้สูงอายุ
2. หน่วยงานที่รับผิดชอบ ควรเพิ่มอัตรากำลังคนด้านการดูแลผู้สูงอายุให้เพียงพอกับจำนวนผู้สูงอายุที่เพิ่มขึ้น และควรส่งเสริมให้บุคลากรที่รับผิดชอบด้านผู้สูงอายุได้มีการฝึกอบรมความรู้ ความเข้าใจในการดูแลผู้สูงอายุอย่างต่อเนื่อง
3. หน่วยงานที่รับผิดชอบ จะต้องสร้างภาคีเครือข่ายแบบบูรณาการกับหน่วยงานทั้งภายในและภายนอก ทั้งภาครัฐและภาคเอกชน เพื่อเข้ามาพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุให้ดีขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- นันทนา อยู่สบาย. (2557). *ความต้องการสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในองค์การบริหารส่วนตำบลศิระจรเข้หน้า อำเภอบางเสาธง จังหวัดสมุทรปราการ*. ปัญหาพิเศษรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยบูรพา.
- รณิดา มนต์ขลัง, ภัคดี โพธิ์สิงห์ และสัญญา เคนาภูมิ. (2559). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จของการนโยบายการจัดบริการสุขภาพผู้สูงอายุไปสู่การปฏิบัติขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. *วารสารวิชาการแพรวกาฬสินธุ์ มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์*, 3(2), 133-153.
- ระพีพรรณ คำหอม. (2557). *สวัสดิการสังคมกับสังคมไทย* (พิมพ์ครั้งที่ 4). สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ศุภวจิ ภาษิตานนท์. (2560). *การจัดสวัสดิการสังคมด้านสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุของกรุงเทพมหานคร กรณีศึกษาเขตบางแค*. การค้นคว้าอิสระรัฐศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สมพล นะวะกะ. (2555). *ความต้องการได้รับสวัสดิการของผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลอ่าวลึกใต้ อำเภออ่าวลึก จังหวัดกระบี่*. การค้นคว้าอิสระรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์.
- สรายุทธ เสี่ยงม และอนุวัฒน์ วิใจเงิน. (2561). การบริหารการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุทางการแพทย์และสาธารณสุขในเขตเทศบาลตำบลเขาพระงาม อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี ประเทศไทย. *วารสารสาธารณสุขมหาวิทยาลัยบูรพา*, 13(1), 88-99.
- Alderfer, C. P. (1969). An empirical test of a new theory of human needs. *Organizational Behavior and Human Performance*, 4(2), 142-175.
- Maslow, A. H. (1970). *Motivation and personality* (2nd ed.). Harper & Row.